

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Haplové a soudců JUDr. Lukáše Hloucha, Ph.D. a JUDr. Jany Kubenové v právní věci žalobce **V. G.**, bytem, Slovenská republika, zast. JUDr. Miloslavou Šmokovou, advokátkou se sídlem 28. října 976, Uherský Brod, proti žalované České správě sociálního zabezpečení, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o ochraně před nezákonným zásahem,

t a k t o :

I. Žaloba ve vztahu k tvrzenému nezákonnému zásahu vymezenému žalobcem v žalobě „přibližně od června 2007 spočívajícímu ve vyplácení důchodu do Slovenské republiky na základě předkládání potvrzení o žití a zpětném vyplácení důchodu“ se odmítá.

II. Žaloba ve vztahu k tvrzenému nezákonnému zásahu žalované spočívajícímu v postupu žalované při vyplácení důchodu do Slovenské republiky v rozporu se Sdělením Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 117/2002 Sb., m.s. o Správním ujednání o provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení se zamítá.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne 17.7.2013 se žalobce domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalované spočívajícím v neoprávněném vyžadování potvrzení o tom, že trvají podmínky pro výplatu důchodu – tzv. „Potvrzení o žití“ žalobce a v neoprávněném vyplácení dílčího starobního důchodu zpětně (pozadu) za období, kterého se „Potvrzení o žití“ týká. Domáhal se toho, že postup žalované při vyplácení starobního důchodu je nezákonný a že je žalovaná povinna vyplácet přiznané dávky důchodového zabezpečení ve stanovených výplatních termínech bez jakýchkoliv podmínek. Konkrétně v žalobě tvrdil, že po přestěhování na

Slovensko, přibližně od června 2007, požaduje vyplácet důchod z ČR na svůj účet u bankovního ústavu ve Slovenské republice a žalovaná požaduje prokázat, že podmínky pro výplatu důchodu trvají, laicky řečeno, že žije. Žalované sice předložil potvrzení banky o tom, že podmínky pro vedení tohoto účtu jsou stanoveny tak, že z něj mohou být zúčtovány, resp. vráceny splátky důchodu, na které nárok z důvodu úmrtí jeho majitele zanikl, ale přesto žalovaná požaduje předkládání potvrzení o žití a důchod pak vyplácí za období potvrzeného žití zpětně. Tento postup je v rozporu se Smlouvou mezi SR a ČR o sociálním zabezpečení. V dubnu 2013 zjistil, že existuje sdělení Ministerstva zahraniční č. 117/2002 Sb., - Správní ujednání o provádění Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení a v jeho čl. 11 je stanoveno, že, je-li plátcem sociální dávky nositel zabezpečení na území druhého smluvního státu, vyplátí dávku nositel sociálního zabezpečení příslušný podle místa trvalého pobytu. Důchod, který mu náleží z ČR, by proto měl být vyplácen prostřednictvím nositele sociálního zabezpečení SR. Na chybnost postupu žalovanou upozornil dopisem ze dne 23.5.2013, žalovaná však nereagovala a svůj postup nezměnila. Namítá dále, že na způsob výplaty dávky do jiného státu EU nemůže být aplikováno ust. § 116 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, neboť vyplácením dávek se primárně řídí předpisy EU, s nimiž nemůže být v rozporu právní úprava výplaty dávek v jednotlivých zemích EU. Poukázal na judikaturu Evropského soudního dvora. Navrhl, aby soud rozhodl, že postup žalované při vyplácení starobního důchodu je nezákonný a žalovaná uznána povinnou vyplácet žalobci přiznané dávky důchodového zabezpečení ve stanovených výplatních termínech bez jakýchkoliv podmínek.

Žalovaná ve vyjádření uvedla, že výplatu dávek důchodového pojištění do ciziny upravuje ust. § 116 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení neřeší způsob vyplácení dávek důchodového pojištění z jednoho smluvního státu do druhého. Nařízení EU pouze koordinují existující národní sociální systémy, aniž by hlouběji zasahovala do jejich podstaty a nařízení neupravují způsob a podmínky výplaty dávek sociálního pojištění. Legislativa v oblasti sociálního zabezpečení zůstává v pravomoci jednotlivých členských států EU. Jedním z principů práva ES je zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti, přičemž ust. § 116 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., zásadu zákazu diskriminace neporušuje. Jedinou podmínkou uvedeného ustanovení je pobyt poživatele důchodu v cizině. Vzhledem k tomu, že žalovaná při výplatě starobního důchodu postupuje v souladu s platnou právní úpravou, nejedná se v jejím případě o nezákonný zásah, pokyn nebo donucení ve smyslu ust. § 82 s.r.s. Žalovaná navrhla, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

Usnesením ze dne 16.9.2014 č.j. 36 Ad 28/2013-23 soud žalobu odmítl ve smyslu ust. § 46 odst. 1 písm. b) ve spojení s ust. § 84 odst. 1 s.r.s., neboť dospěl k závěru, že zjistil-li žalobce v dubnu roku 2013, že vyžadování potvrzení o žití je nezákonným zásahem a žalobu podal až dne 24.7.2013, učinil tak po uplynutí lhůty dvou měsíců ode dne, kdy se o nezákonném zásahu dozvěděl.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 4.12.2014, č.j. 7 Ads 242/2014-19 zrušil usnesení zdejšího soudu a věc vrátil soudu k dalšímu řízení. V rozsudku mimo jiné uvedl, že pro účely posuzování běhu žalobních lhůt a včasnosti žaloby na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu je třeba rozlišovat především mezi jednorázovými zásahy správních orgánů s trvajícím důsledkem, opakujícími se zásahy správních orgánů a trvajícím zásahy správních orgánů. NSS odkázal na své rozsudky ze dne 29.6.2011, č.j. 5 Aps 5/2010-293, rozsudek ze dne 18.4.2013, č.j. 4 Aps 1/2013-25, rozsudek ze dne 5.9.2007, č.j. 3 Aps 7/2006-103, rozsudek ze dne 26.6.2013, č.j. 6 Aps 1/2013-51 a vytkl krajskému soudu, že si

při svém rozhodování o odmítnutí žaloby pro její opožděnost neujasní charakter stěžovatelem tvrzeného nezákonného zásahu správního orgánu, tj. zda jde o jednorázový zásah s trvajícím důsledkem, opakující se zásah či o trvalý zásah správního orgánu, což má důsledky pro posouzení běhu žalobních lhůt a včasnosti podané žaloby. Jako příklad uvádí jednorázový zásah správního orgánu a trvalý zásah, kdy v okamžiku podání žaloby nemůže být z povahy věci žaloba opožděná. Pokud se týká jednorázového zásahu, odkázal NSS na svůj rozsudek ze dne 29.6.2011, č.j. 5 Aps 5/2009-293. V dalším řízení má krajský soud vycházet ze závěrů a pokynů obsažených ve zrušujícím rozsudku NSS a nejprve se zabývat včasností podané žaloby v celém rozsahu žalobou vymezených nezákonných zásahů žalované. NSS vyslovil názor, že z hlediska včasnosti žaloby má relevanci stížnostní námitka, že lhůta nemohla plynout od dubna 2013, ale od doby vytykajícího dopisu žalované ze závěru měsíce května 2013. Dospěje-li soud k závěru, že žaloba byla podána včas, musí se zabývat tím, zda je postup žalované vůči žalobci nezákonným zásahem.

Nejprve se soud zabýval na základě pokynů zrušujícího rozsudku NSS charakterem nezákonného zásahu v posuzované věci. Z doložené listiny žalovanou - z evidence vyplývá, že žalobce předkládal potvrzení o žití až do roku 2010 pravidelně 2x ročně, před podáním žaloby dne 26.11.2012 a po podání žaloby dne 17.10.2013. Uvedená listina obsahuje záznamy o zpětných výplatách důchodu za jednotlivá období, dne 14.12.2012 byla realizována platba důchodu za měsíce prosinec 2011 až listopad 2012 a po podání žaloby pak dne 15.11.2013 za dobu od prosince 2012 do října 2013. Podle rozsudku NSS ze dne 5.9.2007, č.j. 3 Aps 7/2006-103 „*Opakující se zásah zase spočívá v opakujících se relativně samostatných zásazích stejného typu. Zásahy spolu věcně a časově souvisejí, nejsou však totožné. V takovém případě je na žalobci, který ze samostatně napadnutelných zásahů skutečně žalobou napadne. Lhůta k podání žaloby u opakujícího se zásahu plyne samostatně ohledně každého jednotlivého zásahu.*“ Na základě shora uvedené evidence předkládání dokladů – Potvrzení o žití a realizace plateb starobního důchodu soud dospěl k závěru, že se v projednávané věci jedná o opakující se zásahy žalované, které žalobce považuje za nezákonné.

Na základě toho soud vyzval při jednání soudu dne 10.5.2016 žalobce k upřesnění žalobního návrhu s upozorněním, že návrh rozsudku v bodě II. je v řízení na ochranu před nezákonným zásahem neprojednatelný, neboť soud není kompetentní ukládat žalované jakoukoliv povinnost v tomto řízení. Pokud se týká návrhu výroku rozsudku I., vyzval soud zástupkyni žalobce, aby upřesnila petit svého návrhu, tj. označila konkrétní nezákonný zásah, o kterém by měl soud na základě žaloby rozhodnout. Zástupkyně žalobce v podstatě setrvala na podané žalobě a doplnila výrok tak, že „Vyžaduje-li žalovaná při výplatě starobního důchodu potvrzení o žití, je postup v rozporu se Smlouvou mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení.“ Blíže nezákonný zásah opět nespecifikovala.

V žalobě žalobce uvedl „přibližně od června 2007 požadují vyplácet důchod z ČR na můj účet u bankovního ústavu ve Slovenské republice a žalovaná požaduje prokázat, že podmínky pro výplatu důchodu trvají prokázáním, že žiji, na základě formuláře o žití.“

O tomto v textu žaloby specifikovaném návrhu soud rozhodl výrokem I. tak, že žalobu ve smyslu ust. § 46 odst. 1 písm. b) s.ř.s. odmítl, neboť ve vztahu k měsíci červnu 2007 je žaloba podaná u soudu dne 24.7.2013 podána opožděně. Podle ust. § 84 odst. 1 s.ř.s. žaloba musí být podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo.

Pokud se však týká opakujících se zásahů až do podání žaloby, na výzvu soudu nebyly žalobcem specifikovány, soud však podotýká, že poslední Potvrzení o žití předložil žalobce žalované 26.11.2012, a tudíž by musely být opětovně všechny tyto zásahy odmítnuty pro opožděnost. K tomu krajský soud nad rámec nutného odůvodnění dodává, že povinností žalobce je nezákonný zásah jednoznačně vymezit. Mimo jiné i z hlediska časového (viz § 84 odst. 3 písm. a) s.ř.s. ve spojení s § 37 odst. 5 s.ř.s.), což ani na výzvu soudu neučinil. Stejně tak by v tomto rozsahu byly dány důvody pro odmítnutí žaloby pro nedoplnění jejích náležitostí.

Meritorně projednatelný byl tvrzený nezákonný zásah specifikovaný žalobcem v žalobě „přibližně v dubnu letošního roku jsem zjistil, že na www. stránkách žalované je zveřejněno sdělení Ministerstva zahraničí č. 117/2002 Sb., - Správní ujednání o provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, že v čl. 11 tohoto Správního ujednání je uvedeno, že je-li plátcem státní sociální dávky nositel zabezpečení na území druhého smluvního státu, vyplátí dávku nositel zabezpečení příslušný podle místa trvalého pobytu. Důchod, který mně náleží z České republiky, by měl být vyplácen prostřednictvím nositele sociálního zabezpečení Slovenské republiky“. Svým postupem vyplácení důchodu žalovaná porušuje toto Správní ujednání, čímž je poškozován, protože dávky dostává pozadu, musel vynaložit finanční prostředky, aby je vůbec obdržel, a proto na chybnost postupu upozornil žalovanou dopisem své právní zástupkyně ze dne 23.5.2013, na který žalovaná nereagovala a nedošlo ke změně postupu a důchod není vyplácen dopředu. Tvrdí, že na způsob výplaty dávek nemůže být aplikován § 116 odst. 3 zák. č. 582/1991 Sb., ale vyplácení dávek se primárně řídí předpisy EU, neboť právní úprava dávek v jednotlivých zemích EU nemůže být v rozporu s právními předpisy EU, proto je aplikace tohoto ustanovení porušením předpisů EU, o čemž existuje judikatura Evropského soudního dvora.

K uvedené části žaloby NSS ve zrušujícím rozsudku č.j. 7 Ads 242/2014-19 uvedl, že z hlediska včasnosti žaloby má relevanci stížnostní námitka, že lhůta k podání žaloby nemohla plynout od měsíce dubna 2013, ale nejdříve od obdržení shora uvedeného dopisu zástupkyně stěžovatele žalovanou ze závěru měsíce května 2013.

K uvedené žalobní námitce žalovaná ve vyjádření uvedla, že z dikce čl. 11 Správního ujednání jednoznačně vyplývá, že toto ustanovení se vztahuje pouze na státní sociální dávky, nikoliv na dávky důchodového pojištění a souvisí s čl. 17 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení, který se týká rovněž pouze státních sociálních dávek, v němž je uvedeno, že dávky se přiznávají a vyplácí za podmínek stanovených právními předpisy smluvního státu, na jehož území má občan ČR nebo SR trvalý pobyt. Že dávky důchodového zabezpečení se v těchto právních předpisech nepodřazují pod státní sociální dávky, vyplývá z čl. 2 Smlouvy vymezující její věcný rozsah, kde je důchodové zabezpečení uvedeno samostatně a ze systematického členění Části III. Smlouvy, jehož hlava první upravuje důchodové zabezpečení a hlava třetí státní sociální dávky. Žalovaná dále uvedla, že smlouva i Správní ujednání zůstaly v platnosti i po vstupu ČR a SR do EU (1.5.2004), avšak v souladu s čl. 6 nařízení Rady EHS č. 1408/71 a čl. 5 nařízení Rady EHS č. 574/72 uvedená nařízení nahrazují mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení uzavřené členskými státy EU, pokud jde o osoby a otázky upravené těmito nařízeními, ovšem výjimka z tohoto pravidla se týká těch ustanovení mezinárodních smluv, která jsou v souladu s čl. 7 nařízení a čl. 5 uvedena v příloze III. nařízení č. 1408/71 a v příloze 5 nařízení č. 574/72. Aplikační přednost před uvedenými nařízeními mají pouze ta ustanovení mezinárodních smluv, která jsou výslovně

uvedena v těchto přílohách a od 1.5.2010 pak v příloze II. nařízení č. 883/2004, resp. v příloze 1 nařízení č. 987/2009 (čl. 8 odst. 1 nařízení č. 883/2004 a čl. 8 odst. 1 nařízení č. 987/2009 Sb.) Podmínkám aplikační předosti před nařízeními vyhovují pouze čl. 12, 20 a 33 Smlouvy a čl. 15 a 16 Správního ujednání. Ty se však podmínkami a způsobem výplaty důchodových dávek do jiného členského státu nezabývají. Konkrétní podmínky, za kterých lze dávku vyplácet osobám bydlícím na území jiného členského státu neupravují ani uvedené koordinační předpisy EU, nenahrazují vnitrostátní zákonodárství jednotlivých členských států a každý stát si zachovává vlastní sociální systém a pravomoc svými právními předpisy upravovat podmínky vzniku nároku na jednotlivé dávky sociálního zabezpečení, jakož i podmínky pro výplatu a způsob výplaty těchto dávek. V ČR je výplata dávek důchodového pojištění do ciziny přímo upravena ustanovením § 116 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., kdy dávky důchodového pojištění se vyplácení do ciziny pozadu, nejvýše v tříměsíčních lhůtách po předchozím zaslání potvrzení o žití oprávněného. Žalovaná ctí tento právní předpis a podle intervalu předkládání potvrzení o žití zvoleném žalobcem vyplácí důchod pozadu.

Pravidla pro poukaz výplat důchodu na účty u bank nebo spořitelních a úvěrních družstev v ČR se uplatňují pouze u českých bank, resp. českých poboček zahraničních bank v ČR, které vedou účet klienta. Účet žalobce je však u zahraniční banky zapsané v obchodním rejstříku Slovenské republiky. Potvrzení o žití, tedy prostředek kontroly trvání nároku na výplatu důchodu, není specifikem pouze české právní úpravy, ale i jiné členské státy EU vyžadují po osobách žijících na území jiného státu, kterým vyplácí důchod zaslání potvrzení o žití. Pokud se týká dopisu zástupce žalobce ze dne 23.5.2013, žalovaná na něj neodpověděla, ale poukázala na to, že v minulosti opakovaně žalobci poskytla vysvětlení podmínek výplaty dávky důchodového pojištění do zahraničí, a to ať již na základě stížnosti podané na Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, či přímo ministroví Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, dne 2.6.2011 žalovaná žalobce informovala opět o způsobu výplaty dávek pojištění do ciziny, dne 26.1.2012 prostřednictvím vyjádření v žalobě vedené pod sp. zn. 33 Ad 38/2011. Podle žalované nejsou splněny podmínky pro ochranu podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., a navrhla proto, aby soud žalobu zamítl.

Pokud se týká posouzení této části žaloby shora citované, soud má jisté pochybnosti o tom, zda to, že žalovaná neodpověděla na dopis právní zástupkyně ze dne 23.5.2013 upozorňující na chybnost postupu při vyplácení důchodu, je nezákonným zásahem ve vlastním slova smyslu. Jak již soud uvedl shora, posoudil předkládání Potvrzení o žití v průběhu let 2007 až 2012 (do podání žaloby) a výplatu důchodové dávky zpět za doložené období žití za opakující se jednotlivé zásahy. Posledním takovým zásahem bylo tudíž předložení dokladu o žití žalované ze dne 26.11.2012, došlé žalované 29.11.2012, na základě něhož žalovaná 14.12.2012 vyplatila žalobci důchod za období od prosince 2011 do listopadu 2012. Další předložení dokladu o žití následovalo až po podání žaloby dne 17.10.2013, došlé žalované dne 21.10.2013. V mezidobí k žádnému opakujícímu se nezákonnému zásahu tudíž nedošlo. Nicméně vzhledem ke stanovisku NSS k dopisu právní zástupkyně žalobkyně ze dne 23.5.2013 soud přistoupil k posouzení, zda způsob výplaty dávky důchodového pojištění (dílčího starobního důchodu) žalobci do státu jeho trvalého pobytu - (do Slovenské republiky) je v souladu s právním předpisy i předpisy EU. Soud se shoduje se stanoviskem žalované, že uváděný čl. 11 Správního ujednání o provádění Smlouvy mezi SR a ČR se netýká dávek důchodového pojištění, ale státní sociální dávky. Konečně základní ustanovení o státních sociálních dávkách obsahuje čl. 17 Smlouvy. Pokud se týká tvrzeného rozporu způsobu výplaty dávek do SR s předpisy EU, žalovaná ve svém vyjádření citovaném shora přesvědčivě uvedla a vysvětlila, v jakém rozsahu koordinační předpisy EU zasahují do smluv mezi jednotlivými členskými státy EU s tím, že tyto předpisy ponechávají na každém členském státu jak vlastní sociální systém a pravomoc svými právními předpisy upraví

v otázkách podmínek vzniku nároku na jednotlivé dávky i podmínek a způsob výplaty těchto dávek.

Pokud se týká aplikace mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení uzavřených mezi členskými státy EU, tyto jsou navzájem nahrazeny shora uvedenými nařízeními s výjimkou části smluv, která jsou uvedena v příloze k jednotlivým nařízením, jak soud uvedl shora. Za této situace aplikační přednosti před nařízením vyhovují pouze čl. 12, 20 a 33 Smlouvy a čl. 15 a 16 Správního ujednání, které neupravují způsob výplaty důchodových dávek do jiného členského státu. Uvedená nařízení, tyto koordinační předpisy EU také neupravují konkrétní podmínky, za kterých lze důchodovou dávku vyplácet osobám bydlícím na území jiného členského státu. Za toho právního stavu je na každém členském státu, jak si upraví svými právními předpisy podmínky nároku, výplaty a způsobu výplaty jednotlivých dávek důchodového či sociálního zabezpečení. Podle soudu právní úprava zakotvená v ust. § 116 odst. 3 zák. č. 582/1991 Sb., není v rozporu či porušením předpisů EU, ani v rozporu s ústavním pořádkem. Z toho důvodu soud neměl důvod postupovat podle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR.

Pokud se týká žalobcem v průběhu řízení několikrát namítané jeho diskriminace vůči ostatním členům EU způsobené postupem žalované, je třeba zdůraznit, že ust. § 116 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., se vztahuje nejen na oprávněného žijícího na území SR, ale i ostatní občany EU včetně českého občana, žijícího trvale v cizině.

K poznámce v žalobě, že uvedenou problematikou se zabývala judikatura Soudního dvora EU (SDEU), zástupkyně žalobce při jednání uvedla, že konkrétně jde o rozsudek SDEU C-228/07 ze dne 11.9.2008. Jak soud zjistil z obsahu tohoto rozsudku, jednalo se tam o dávku vyplacenou nezaměstnanému, konkrétně čl. 71 nařízení č. 1408/71 upravující pobírání dávek v nezaměstnanosti osobami, které měly během svého posledního zaměstnání bydliště na území jiného členského státu, než je příslušný. Otázkou podmínky bydliště se v tomto rozsudku zabývá odst. 55, soud však podotýká, že uvedený rozsudek SDEU se týká zcela jiné dávky, než která je předmětem projednávaného nezákonného zásahu. Jeho závěry tak na posuzovanou věc přímo nedopadají.

Na základě shora uvedeného posouzení věci soud ve smyslu ust. § 78 odst. 7 s.ř.s. žalobu jako nedůvodnou zamítá, neboť v postupu žalované neshledal nezákonný zásah.

Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ust. § 60 odst. 1, 2 s.ř.s., když úspěšnému žalovanému nevznikly náklady řízení nad rámec její běžné úřední činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 19. května 2016

JUDr. Milada Haplová, v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Karolina Marešová